

van de Hongaarse, Roemeense en Italiaanse hulplegers werd bijna de helft van de Duitse troepen die zich aan het Oostelijk front bevonden, aan de zuidelijke sector geconcentreerd; er werd daar voorts meer dan de helft van de Duitse tankdivisies en gemotoriseerde eenheden samengetrokken. Het offensief begon – en de Russen moesten wijken. Dat doende wisten zij evenwel meestal aan omsingeling te ontkomen. Desalniettemin rukten de Duitsers vrij snel op. Hun Zesde Leger werd naar de benedenloop van de Wolga gedirigeerd, hun Vierde (met talrijke tankdivisies) naar de Kaukasus. Eind juli rukten 30 Duitse divisies, door 1200 vliegtuigen ondersteund, in de richting van Stalingrad op, begin augustus bereikten zij er de buitenste verdedigingsgordel. De Russen bleven zich evenwel taai verdedigen: de eerste stormloop op de stad die de naam van de Russische dictator droeg (hetgeen, zo meende Hitler, aan haar val symbolische betekenis zou geven), mislukte maar nog voor het einde van de maand bereikten de Duitsers bezuiden Stalingrad de Wolga. Wie niet vechten kon, werd uit de stad geëvacueerd. De waterleiding viel er uit, zo ook de elektriciteitsvoorziening. Beschietingen en bombardementen legden hele huizenblokken in puin. Voor een beslissende aanval trokken de Duitsers bijna tweehonderdduizend man en vijfhonderd tanks samen. Op 13 september werd die aanval ingezet. Op de 14de drongen de Duitsers in het stadscentrum en tot bij de haven door. De val van de stad leek een kwestie van dagen. In Duitsland werden in allerijl voorbereidingen getroffen om haar verovering op grootscheepse wijze te vieren, in bezet Nederland gaf de secretaris-generaal van de NSB, daartoe door het *Reichskommissariat* aangespoord, op 18 september telefonisch opdracht aan alle districtsleiders om er voor te zorgen dat elke NSB'er de vlag zou uitsteken zodra het bericht kwam: 'Stalingrad is gevallen.'

Maar neen – uit het stadscentrum werden de Duitsers teruggedreven door verse Russische troepen die 's nachts de Wolga overgezet waren. Medio oktober werd een nieuwe Duitse stormloop ingezet. De gevechten waren feller dan ooit. Om elke ruïne, om elke barricade werd gestreden. Russische artillerie nam van de oostelijke oever van de Wolga af deel aan de strijd – en de Duitsers kwamen er niet door. Maar zij gaven de hoop niet op dat het hun alsnog zou lukken, de taaie Russische verdedigers over de brede stroom terug te drijven. Stalingrad *moest* veroverd worden! Dat was Hitlers onverbidde-lijke eis.

*

Wat deden Engeland en de Verenigde Staten?

Weinig, veel te weinig, vond men in bezet gebied. De meesten beseften